

Søknad om konsesjon

Nedlegging av Dam Fosstveit, Sauda kommune

NVE – Konsesjonsavdelingen
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

18.06.2025

Søknad om konsesjon for nedlegging av Fosstveitdammen.

Sauda kommune ønsker å legge ned Fosstveitdammen i Risvollelva i Sauda kommune i Rogaland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

I Etter vannressursloven, jf. §§ 8 og 41, om tillatelse til:

- å legge ned Fosstveitdammen

Nødvendig opplysninger om nedleggingsplanene fremgår av vedlagte utredning.

Med vennlig hilsen

Vegard Thise, kommunedirektør Sauda kommune
Pb 44, 4201 Sauda
e-post: vegard.thise@sauda.kommune.no
telefon: 52 78 62 00

Sweco Norge AS
Prosjekt
Prosjektnummer

Kunde
Rev

Dato
Opprettet av
Dokumentnummer
Dokumentreferanse

Organisasjonsnr. 967032271
Nedleggelse Fosstveitdammen
10228944

Kontrollert av

Anne Bjørkenes Christiansen

Sauda kommune
0

Godkjent av

Magne M.Skog

02.09.2022

Magne M. skog

p:\32713\10228944_nedleggelse_fosstveitdammen\000_nedleggelse_fosstveitdammen\06 dokumenter\03 rapporter og notater\søknad om konsesjon_nedleggelse fosstveitdammen\soknad om konsesjon nedleggelse fosstveitdammen.docx

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning	6
1.1	Om søkeren	6
1.2	Begrunnelse for nedlegging	6
1.3	Geografisk plassering av vassdragsanlegget	6
1.4	Beskrivelse av området	7
1.5	Eksisterende inngrep	8
2.	Beskrivelse av tiltaket	9
2.1	Hoveddata	9
2.2	Teknisk plan for det søkte alternativ	9
2.3	Fordeler og ulemper ved tiltaket	16
2.4	Arealbruk og eiendomsforhold	16
2.5	Forholdet til offentlige planer og nasjonale føringer	18
3.	Virkning for miljø, naturressurser og samfunn	19
3.1	Hydrologi (virkninger av nedleggingen)	19
3.2	Vanntemperatur, isforhold og lokalklima	20
3.3	Grunnvann	20
3.4	Ras, flom og erosjon	20
3.5	Rødlistearter	21
3.6	Terrestrisk miljø	22
3.7	Akvatisk miljø	24
3.8	Verneplan for vassdrag og Nasjonale laksevassdrag	27
3.9	Landskap	27
3.10	Store sammenhengende naturområder med urørt preg	28
3.11	Kulturminner og kulturmiljø	28
3.12	Reindrift	29
3.13	Jord- og skogressurser	30
3.14	Ferskvannsressurser	30
3.15	Brukerinteresser og friluftsliv	31
3.16	Samfunnsmessige virkninger	31
3.17	Samlet vurdering	32
4.	Avbøtende tiltak	33
5.	Vedlegg	34

Sammendrag

Sauda kommune ønsker ikke å prioritere kostnaden med oppgradering av damanlegget over kommunale budsjetter og vil derfor søke om å legge ned dammen i sin helhet. Terrenget planlegges tilbakeført til henholdsvis jorde, elvestrekning og skråninger med naturlig vegetasjon. Massene fra fyllingsdammen benyttes til å fylle opp lavere områder slik at området på innsida kan benyttes til en utvidelse av jordet. Betongen fra betongdammen kan benyttes som underlag til vei eller bygninger om den ikke inneholder miljøgifter.

Konsekvensene ved tiltaket er anført som små og ubetydelige med unntak av kulturminner som er angitt som sterk negativt og jordbruk som er angitt som sterkt positiv.

1. Innledning

1.1 Om søkeren

Søker er Sauda kommune, organisasjonsnummer 964979367. Vassdragsanlegget som søkes nedlagt er Fosstveitdammen i Risvolluelva i Sauda kommune.

Fyllingsdammen ligger på eiendommen ligger på eiendom 23/1. Betongdammen ligger på 21/2.

1.2 Begrunnelse for nedlegging

Dammen er bygget under 2.verdenskrig for kjølevann til en fabrikk som ble flyttet vekk rett etter krigen. Dammens eneste funksjon nå er som inntak til et mikrokraftverk.

Sauda kommune ønsker å søke konsesjon om nedlegging av Fosstveitdammen. Det er estimert en betydelig kostnad for oppgradering av damanlegget, i tillegg kommer påfølgende kostnader relatert til vedlikehold og sikkerhet. Ettersom dammen ikke har noen økonomisk funksjon for kommunen i dag er det ikke ønskelig å prioritere denne oppgraderingen på de kommunale budsjetter. Det er derfor sett på som mest hensiktsmessig å søke nedleggingskonsesjon.

Det finnes ikke konsesjon for reguleringa.

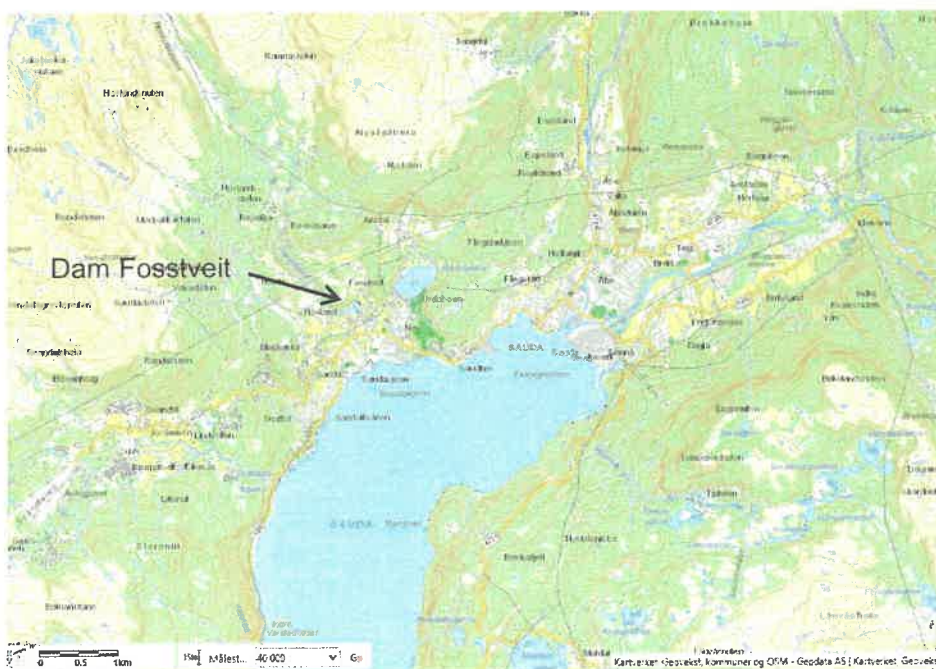
1.3 Geografisk plassering av vassdragsanlegget

Dammen ligger i Sauda kommune, Rogaland fylke. Vassdragsnummer 037.31.

Figur 1 Regionalt kart med dammens plassering.

Figur 2 Oversiktskart

1.4 Beskrivelse av området

Dammen ligger i et jordbruksområde i utkanten av Sauda. Oppstrøms og nedstrøms vannbassenget er det en liten elv (Risvollaelva). Nord for dammen/vannbassenget er terrenget bratt. Sør for er terrenget slakere ned mot Saudafjorden.

Sweco | Søknad om konsesjon

Prosjektnummer 10228944

Dato 02.09.2022

Rev 0

Dokumentreferanse p:\32713\10228944_nedleggelse_fosstveitdammen\000_nedleggelse_fosstveitdammen\06 dokumenter\03

rapporter og notater\søknad om konsesjon_nedleggelse_fosstveitdammen\soknad om konsesjon nedleggelse_fosstveitdammen.docx

Anlegget består av hoveddammen i betong som er en buedam med tilslutninger som platedam i hver ende, se Bilde 1. Både buedammen og platedammen har isolasjonsvegg med inspeksjonsgalleri mellom dam og isolasjonsvegg.

Det er gamle rør og ventiler inne i dammen.

Bakdammen er en lav fyllingsdam.

Bilde 1 Betongdam luftside. Det er buedam i midten med tilslutninger som platedam. Rekkverk i tre.

1.5 Eksisterende inngrep

Oppstrøms dammen er det vei og kraftlinje langs elva. Rundt dammen og lenger nedstrøms er det bebyggelse og jordbruk.

Det er et mikrokraftverk som har inntaket sitt i Fosstveitdammen, men eier av kraftverket har likevel ikke innvendinger mot nedleggelsen. Et annet lite kraftverk har utløp litt oppstrøms dammen.

2. Beskrivelse av tiltaket

2.1 Hoveddata

Navn på sted/dam/vassdragsanlegg, hoveddata		
TILSIG		
Nedbørfelt	km ²	15,9
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	106
Middelvannføring normalår	m ³ /s el. l/s	1,69
MAGASIN		
Magasinareal	km ²	0,02
HRV	moh.	Ca 57
LRV	moh.	

2.2 Teknisk plan for det søkte alternativ

Fyllingsdammen vil graves opp med gravemaskin og benyttes til å forme terrenget i magasinet. Jordet øst for dammen (se Bilde 2) utvides innover i magasinet når fyllingsdammen er fjernet. Betongen på toppen av fyllingsdammen, se Bilde 3 må fjernes og behandles sammen med betongen fra betondammen.

Bilde 2 Fyllingsdammens luftside har stein i overflaten.

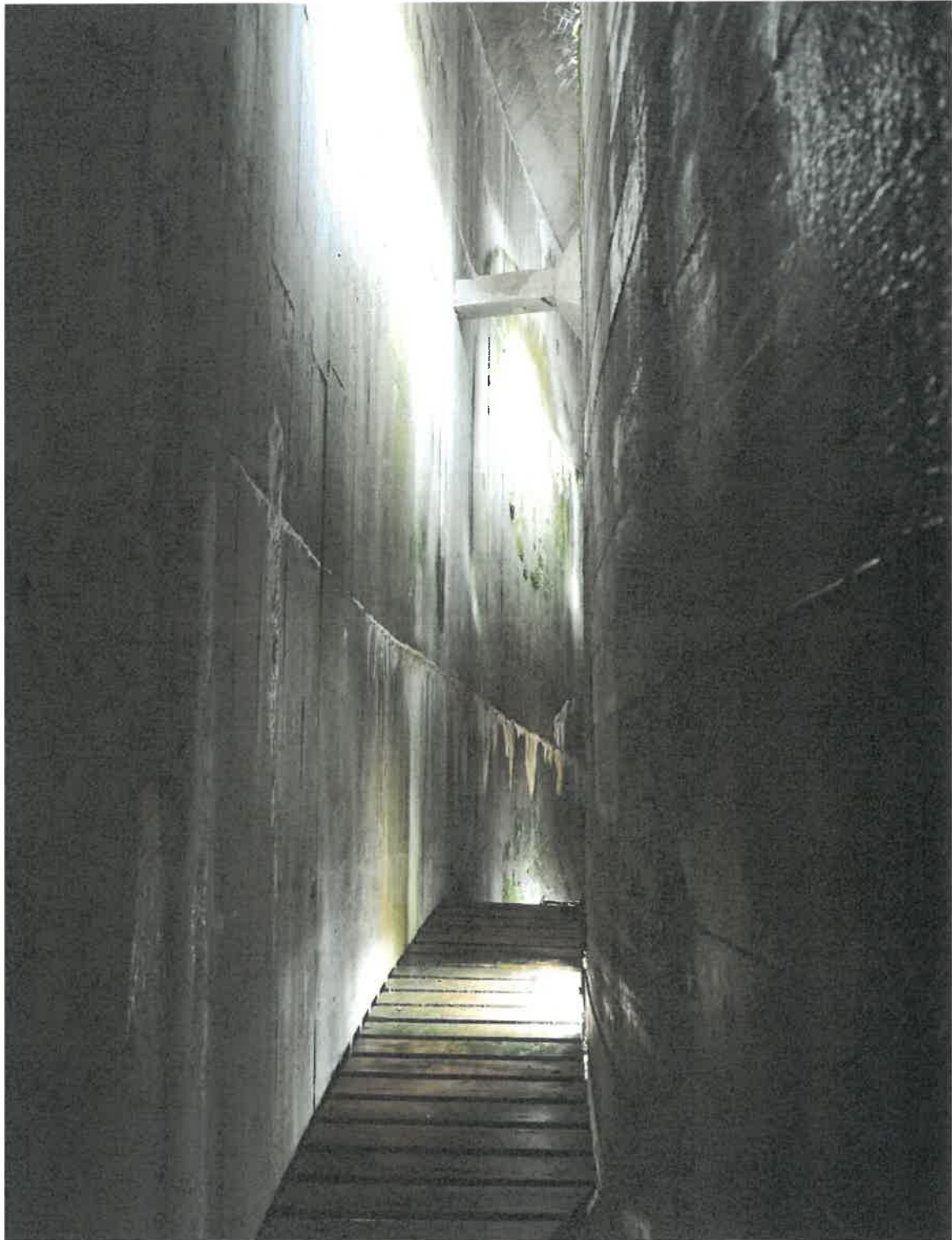
Bilde 3 Fyllingsdam vannside. Det er en betongkant med gjerde på toppen.

Bilde 4 Betongdam luftside. Det er isolasjonsveggen som er synlig. Selve dammen ligger oppstrøms denne. Det er rester av jernrør og gamle ventiler inne i dammen.

Bilde 5 Dammen har inspeksjonsgalleri mellom buedam og isolasjonsvegg.

Bilde 6 Det står gamle tappeventiler og tapperør inne i dammen. Dette må leveres inn som skrapjern.

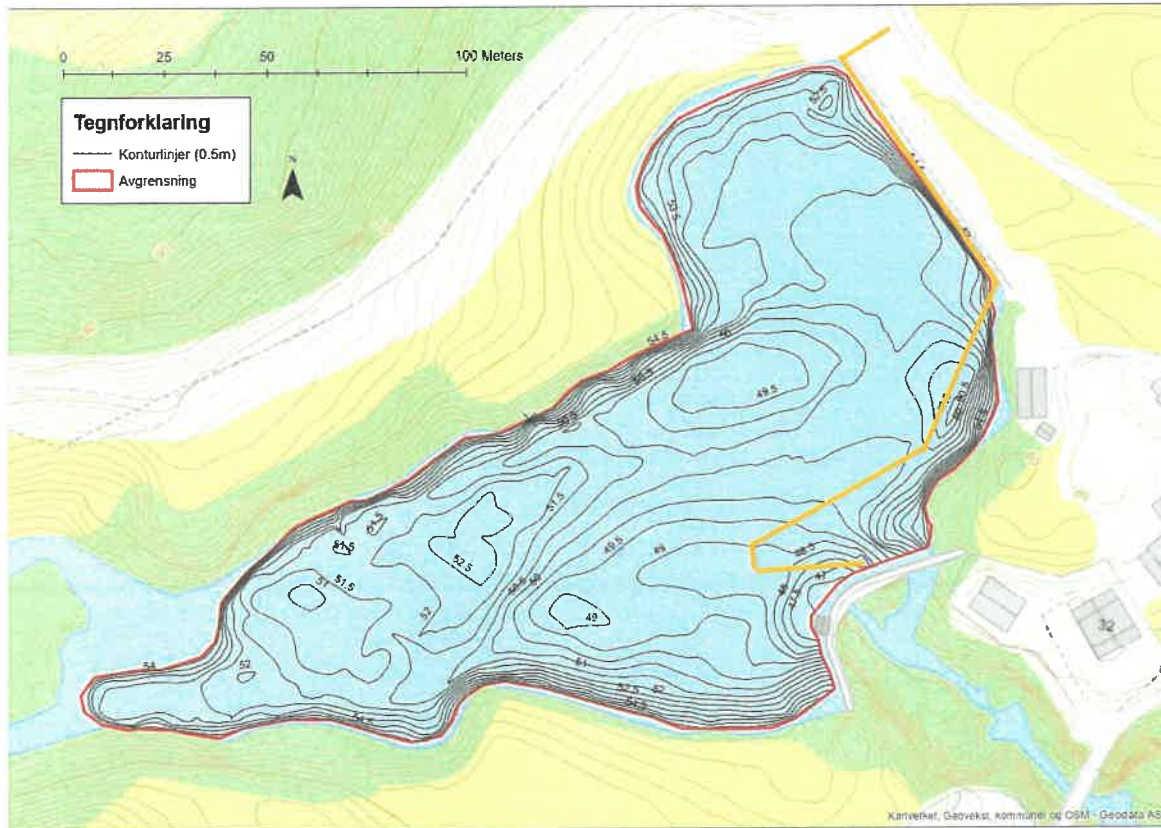
Betongen vil pigges ned med en større gravemaskin med hydraulisk pigg og deretter klippes opp med gravemaskin med klo. Armeringsjern skilles ut og leveres inn som skrapjern. Det må i forkant tas prøver av betongen for å klargjøre eventuell bruk. Om det ikke er for høye verdier av klorider eller andre miljøgifter kan betongen benyttes til almenntilgjengelige formål som vegbygging eller fundament for bygninger. Alternativt må det leveres inn på godkjent mottak.

2.2.1 Veibygging

Det er tenkt at atkomsten til dammen blir ved å lage midlertidig vei i magasinet, se Figur 3.

Om dette ikke skulle være mulig er det eneste alternativet å komme inn fra nedstrøms side, men dette ville kreve utfylling av mye steinmasser i et trangt juv og dermed mye jobb med å fjerne steinmassene etterpå.

Figur 3 Utkast til vei fram til betongdammen.

Midlertidige veier blir 3-4 meter brede. Ryddebelt blir inntil 6 meter bredt.

Entreprenøren vil få frihet til å legge midlertidig vei i magasinet. Steinmasser fra fyllingsdammen kan brukes til å fylle og forsterke grunnen fram til betongdammen.

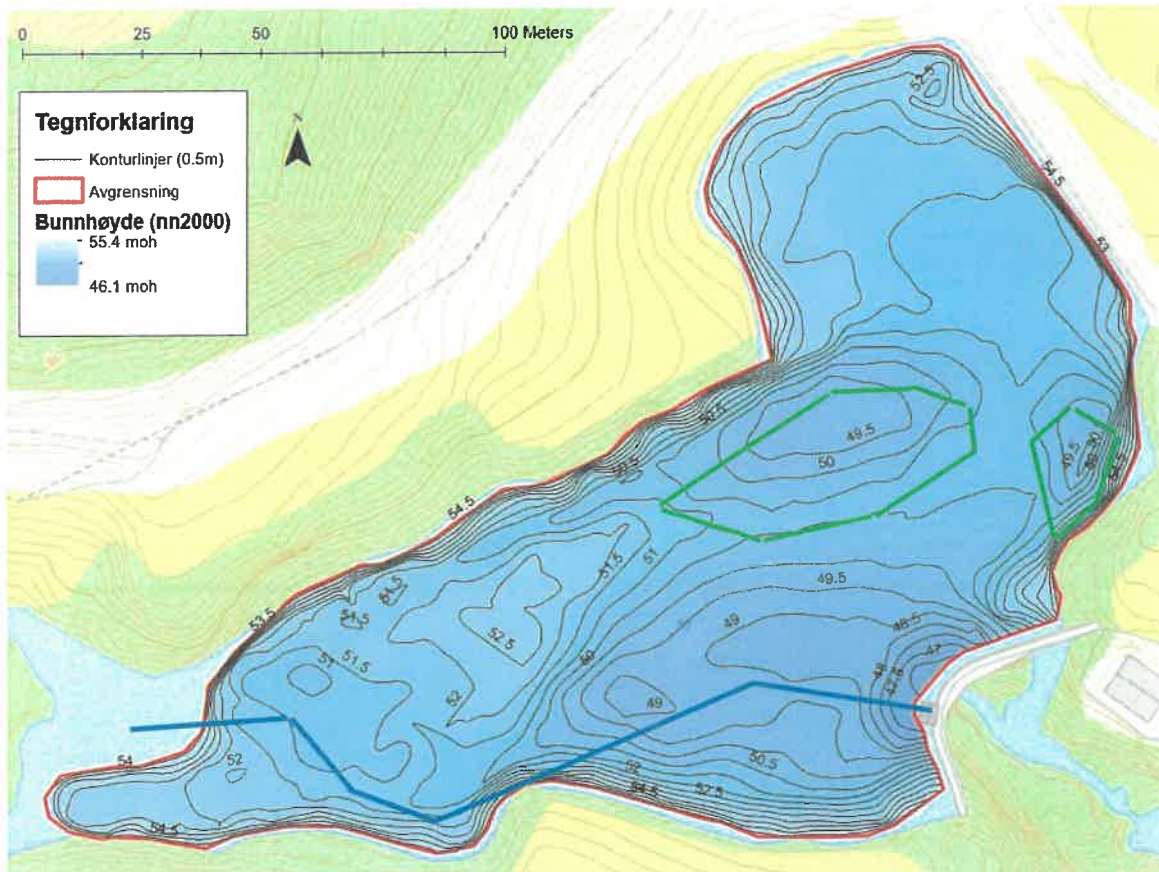
2.2.2 Massetak og deponi

Det legges opp til at fyllingsdammen graves om som en utvidelse av det tilstøtende jordet.

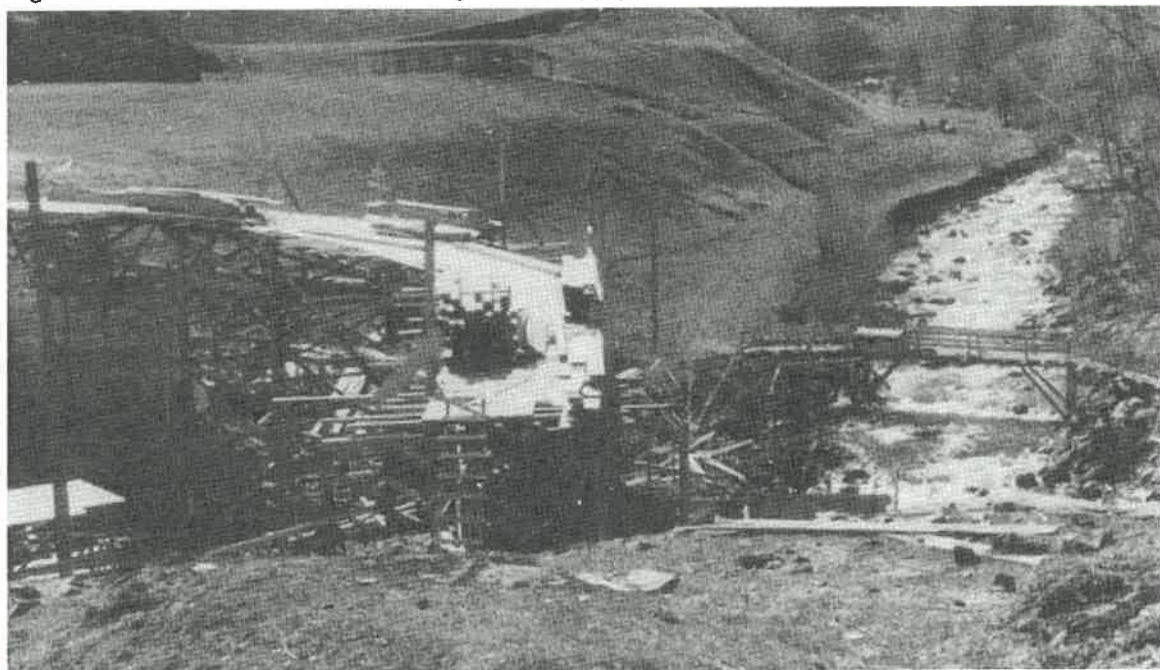
Det bør tas prøver av betongen for blant annet innhold av klorider. Om det er miljøgifter må betongen leveres på godkjent mottak. Hvis betongen er trygg kan den benyttes til ulike forhold som veibygging eller fundament for bygninger. Mulig formål er ikke identifisert, men det forutsettes at dette vil være offentlig godkjente tiltak.

Massene fra fyllingsdammene fylles i de lavere delene av magasinet slik at det eksisterende jordet øst for magasinet utvides innover i magasinet, se Figur 4. Deponering av masser er markert med grønn strek.

Figur 4 Innmålt bunnekortekart for magasinet. Oppfylling er markert med grønn strek.

Bilde 7 Elva før oppdemming. Det antas at elva vil finne tilbake til omtrent samme leie som før.

2.3 Fordeler og ulemper ved tiltaket

Fordeler

Riving av dammen vil fjerne en sikkerhetsrisiko ettersom dammen ikke tilfredsstiller damforskriftene.

Utvidelse av jordet vil gi en liten økning i areal av matjord.

Riving av dammen vil gi økt tilførsel av grus videre nedover i elva. Det har vært tilført gytegrus her av hensyn til sjørret som gyter i elva. Fjerning av dammen vil øke tilførselen av grus nedstrøms dammen.

Ulemper

Fjerning av dammen vil fjerne et landskapselement, habitat for fisk og mulighet for bading. Det er et mikrokraftverk som benytter dammen og magasinet til inntak.

2.4 Arealbruk og eiendomsforhold

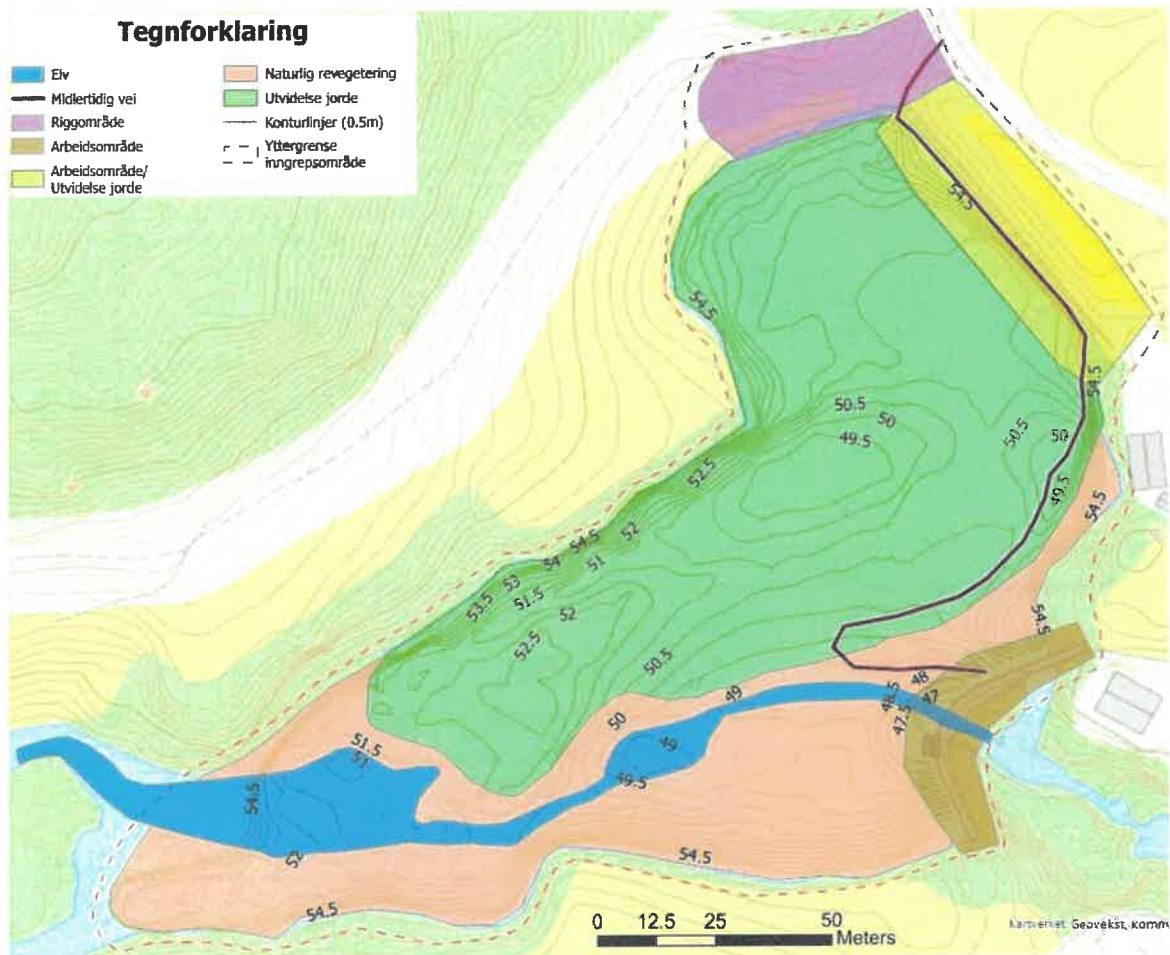
Arealbruk

Bruk av arealer er vist på Figur 5 og i vedlegg. Store deler av magasinområde planlegges satt i stand som et jorde slik det var før oppdemming. Elva vil finne sitt leie selv som vil være likt det som var før oppdemming. Ut fra bunnkartlegginga som er gjennomført ser det ut til å ha lagt seg opp noen masser i magasinet som i hvert fall i første omgang vil gi 1-2 små vannbasseng langs elva. Terrenget langs elva vil revegeteres naturlig og dermed få stedlig vegetasjon.

Tabell 1 Oversikt arealbruk

Inngrep	Midlertidig arealbehov	Permanent arealbehov	Ev. merknader
Avgraving av fyllingsdam	1700 m ²	0	Hele arealet vil inngå i dyrket mark
Riving betongdam	900 m ²	0	Tilbakeføres til terreng i størst mulig grad
Vei	500 m ²	0	Noe av veien kan gjøres permanent

Figur 5 Utklipp fra arealbrukskart i vedlegg. Store deler av magasinområdet planlegges reetablert som et jorde til grassproduksjon.

Eiendomsforhold

De berørte grunneierne er:

Grunneier 21/2 er Elfinn Birkeland

Grunneier 23/1 er Arild Fosstveit

For eiendom 23/1 finnes en avtale fra opprettelsen av magasinet som sier at terrenget skal tilbakeføres til den tilstanden det hadde før oppdemming. Plan for dette er vist på Figur 4.

Den delen av den andre eiendommen som er neddemt er tidligere utløst. Denne utgjør en mindre del av magasinet. Etter fjerning av dammen vil dette være en skråning mellom jordet der og elva. Denne vil gro til med lokal vegetasjon over litt tid.

2.5 Forholdet til offentlige planer og nasjonale føringer

Beskrivelse av nedleggingens status i forhold til:

Kommuneplaner

Området er satt av til landbruk, natur og friluft (LNF), men med innslag av boliger i tillegg til de som er tilknyttet gårdsbrukene.

Verneplan for vassdrag

Vassdraget er ikke vernet mot kraftutbygging.

Nasjonale laksevassdrag

Fosstveitelva er ikke et nasjonalt laksevassdrag.

Det er en stamme med sjørret som gyter på den nederste delen av elva, men den kommer ikke helt opp til dammen på grunn av et naturlig vandringshinder i en høy foss nedstrøms dammen.

EUs vanndirektiv

Vassdraget ligger i Ryfylke vassområde i Rogaland vannregion. Det er foreslått habitatfremmende tiltak i elvas anadrome strekning for å styrke bestanden av sjørret. Dette berører ikke Fosstveitdammen og elvestrekningen oppstrøms dammen.

Fosstveitdammen blir omtalt i Vann-Nett som vannforekomsten «037-23628-L Inntaksdam Risvollfossen». Økologisk tilstand for vannforekomsten er satt til «God», men med lav presisjon. Kjemisk tilstand er «Udefinert» med lav presisjon. Vannforekomsten er i noen grad påvirket av langtransportert forurensning i form av sur nedbør og dammer og vandringshindre, men begge i liten grad. Miljømål er satt til «God» med «Ingen risiko» der man forventer å nå miljømålene.

reduksjon av dempninga og dermed enda raskere respons og dermed en liten økning i flomtoppene nedstrøms dammen. Endringa vil være liten.

Lavvannsperioden er vinter.

Anleggsarbeidet forventes ikke å kunne påvirke lavvannføringa.

Konsekvensen av tiltaket er vurdert som **ubetydelig** for hydrologiske forhold.

3.2 Vanntemperatur, isforhold og lokalklima

Vannbassenget i Fosstveitdammen har et begrenset volum og derfor vil det ha liten innvirkning på vanntemperaturen i vassdraget å fjerne den. Det foreligger ingen øvrige opplysninger om temperaturforhold i vassdraget.

Islegging i vassdraget vil påvirkes ved at vanntemperaturen vil senke seg noe raskere om høsten. På strekningen hvor bassenget fjernes vil det bli en bekk/liten elv etterpå. Islegging i rennende vann tar lengre tid enn stillestående vann, og derfor vil denne strekningen ikke islegges like raskt som tidligere. Frostrøyk vil ikke påvirkes nevneverdig. Om det blir noen forskjell vil det bli mindre enn før. Konsekvensene av tiltaket er vurdert som **ubetydelig**

3.3 Grunnvann

Grunnvannet i området er ikke kartlagt. Det vil bli noe lavere grunnvannsspeil i områdene nærmest magasinet. Konsekvensene av tiltaket er vurdert som **ubetydelig** for grunnvann.

3.4 Ras, flom og erosjon

Flommer kan forekomme hele året, men de største flommene oppstår om høsten og vinteren. Utbygging av Risvollelva kraftverk oppstrøms Fosstveitdammen vil redusere flomvannføring på utbygd elvestrekning, men vil i liten grad påvirke vannføringen i vassdraget nedstrøms kraftverket. Hastigheten på flomvannet vil derimot reduseres. I konsesjonssøknaden til Risvollelva kraftverk opplyses det om at ved maks flom kan vannføringen komme opp i 27 m³/s (ved inntaket til Risvollelva kraftverk) og inntreffer sjeldent, mens flomvannføringer i området 15-20 m³/s er mer vanlig.

Sauda kommune har i kommuneplanen avmerkede faresoner for jord og flomskred, og snø og steinskred (Figur 7). Tiltaket ligger delvis innenfor disse områdene. (kilde: Sauda kommune).

Fosstveitdammen ligger innenfor NVE sin aktsomhetssone for marin grense. Områdene langs Risvollelva med Fosstveitdammen er også del i NVE sin kartlegging av aktsomhetsområde for flom i vassdrag.

Figur 7: De skraverte områdene viser faresoner for skred og ras rundt Fostveitdammen.

Under utbygging av Risvollaelva kraftverk ble det påpekt i konsesjonssøknaden at utbygger vurderte faren for ras og skred til å være liten.

Konsekvensgraden av tiltaket er vurdert som **ubetydelig til liten negativ**.

3.5 Rødlisterarter

Det finnes ingen registreringer i Artsdatabankens innsynsløsning «Artskart» over rødlistede arter ved Fostveitdammen. Det er heller ikke registrert ansvarsarter, prioriterte arter eller freda arter i tiltaksområdet rundt dammen (Naturbase). Det er registrert ål i Rødstjørna, en nærliggende innsjø til Fostveitdammen som også har utløp til Risvollaelva. Det er derimot ikke registrert ål i Fostveitdammen. Damkonstruksjonen hindrer trolig oppvandring av ål.

Det er ikke registrert fremmedarter i området rundt dammen, men det ble observert platanlønn under befaring. Langs Saudaveien (hovedveien) sør for tiltaksområdet er det registrert flere forekomster av fremmedarter. Disse er derimot ikke relevante for dette tiltaket.

Fjerning av Fostveitdammen vil ha liten betydning for rødlistede arter. Fjerning av dammen kan medføre at ål kan klare å vandre opp og benytte deler av Risvollaelva som leveområde. Og utvidelse av kulturlandskapet inn i dagens dam kan øke tilgjengelig habitat for rødlistede arter som gulspurv.

Tiltakets påvirkning for rødlista arter vurderes å være ubetydelig med konsekvensgrad utledet til **ubetydelig**.

3.6 Terrestrisk miljø

Fosstveitdammen er en kunstig liten innsjø med jevn vannstand siden dammen ikke reguleres aktivt. Dammen bidrar trolig med fuktighet og lokalklimatjenester for de arter som vokser og lever langs vannet. Det forekommer skog langs vannet på den vestlige halvdel der Risvollelva renner inn. Skogen består i stor grad av frodig lauvskog med rogn, bjørk og gråor. Det er også et relativt stort innslag av platanlønn i dette området (Bilde 8).

I den østlige halvdel er området rundt dammen åpent med fulldyrka mark til grovfôrproduksjon (på befaringsstidspunktet). Det er en brå overgang uten kantvegetasjon fra dammen til jordbruksarealene. I sør er dammen avgrenset av damkonstruksjonen før terrenget faller ned i et bratt juv.

Det er sannsynlig at vannet kan inngå som hekkeområde for vade- og andefugler ettersom vannet har variert dybde og med et stort grunt område i øst. Det er derimot ikke registrert vade- og andefugler ved Fosstveitdammen, utenom en registrering av fossefall i elvestrekningen nedstrøms dammen.

Under befaringen ble det observert rådyr i kulturlandskapet øst for Fosstveitdammen. Ifølge lokalbefolkningen skal rådyr være vanlig spesielt øst for Risvollelva og i nærheten av dammen.

Det er ikke registrert viktige naturtyper eller leveområder i offentlige databaser. I forbindelse med konsesjonssøknaden til Risvollelva kraftverk ble en terrestrisk utredning utført, men kartleggingsområdet tok ikke for seg området ved Fosstveitdammen.

Fosstveitdammen med nærliggende område vurderes å ha **noe verdi** for terrestrisk miljø.

Det vurderes at fjerning av Fosstveitdammen ikke vil ha særlig negative virkninger for terrestrisk miljø. Endring av landskapet fra dagens tilstand med en liten innsjø med sparsom kantvegetasjon langs deler av vannet, til en elv med økologisk fungerende kantvegetasjon på begge sider, vil i utgangspunktet øke mengden terrestrisk miljø med vassdrag og kulturlandskap.

Det vurderes at det omsøkte tiltaket vil gi noe forringet påvirkning for dagens terrestriske miljø på kort sikt, men over tid vil vassdragsmiljøet restaurere seg med økt omkringliggende kulturlandskap. Konsekvensgraden utledes til **liten positiv**.

Bilde 9: Kantvegetasjonen på nordøstsiden av Fosstveitdammen består i stor grad av frodig lauvskog med rogn, bjørk og gråor.

3.7 Akvatisk miljø

Bilde 10: Fossveitdammen er en grunn liten innsjø med sparsommelig kantvegetasjon utenom det nordvestre hjørnet der Risvollelva renner inn.

Fossveitdammen med Risvollelva er i dag et lokalt viktig habitat for akvatiske organismer, men med lite kantvegetasjon i randsonene (Bilde 11). Dammen ligger over anadrom strekning, der Risvollelva nedstrøms Fossveitdammen har en lokal bestand med sjørret (Bilde 12). Sauda JFF i samarbeid med Ryfylke Vannområde jobber aktivt med anadrom strekning, hvor det er særlig mangel på gytegrus som er flaskehalsen for produksjonen av sjørret. På grunn av oppdemmingen ved Fossveitdammen er det i dag lite massetransport nedover Risvollelva, og anadrom strekning får ikke påfyll med naturlig gytegrus. Sauda JFF jobber aktivt med å tilføre ny gytegrus.

Bilde 13: Anadrom strekning i Risvollelva stopper naturlig i fossefallet nedenfor Fosstveitdammen.

Risvollelva oppstrøms dammen er en elv som kan gå svært flomstor med veldig grovt substrat. I forbindelse med utredning av Risvollelva kraftverk utredet Ecofact en akvatisk miljørapport, men det ble ikke utført noen fiskeundersøkelser. Under befaring av Fosstveitdammen ble derfor verdiene for fisk vektlagt.

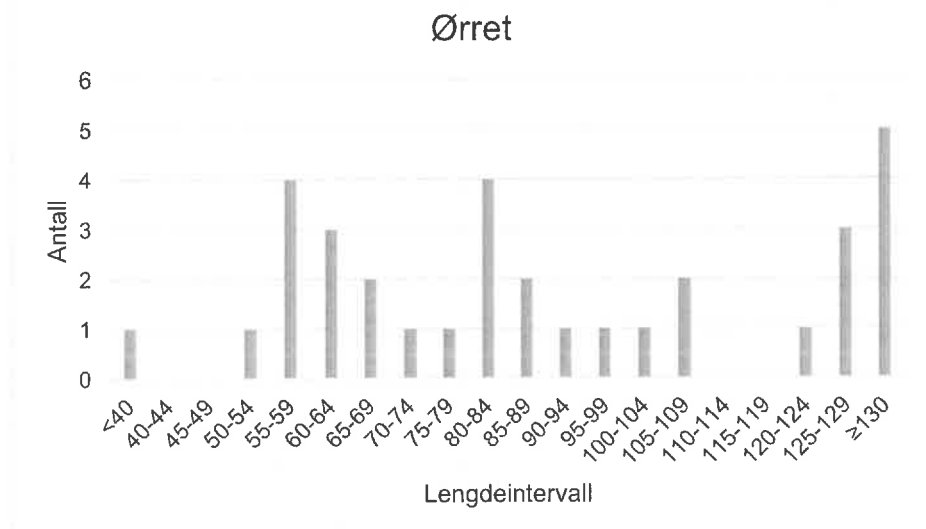

Bilde 14: En liten sidebekk med innløp på vestsiden av Fosstveitdammen vurderes som en viktig gytebekk for ørreten i vassdraget.

Risvollelva har gode oppvandringsforhold for den lokale ørretbestanden der ørreten kan vandre flere hundre meter, men substratet er for grovt til gyting og oppvekst oppstrøms det

nye kraftverket. De viktige gytestrekningene er derfor ved utløpet fra Risvollaelva kraftverket, i tillegg til at en liten sidebekk ble identifisert som en viktig gytebekk (Bilde 15). De øvre strekningene av denne lille bekken har blitt lagt i rør (pers. med grunneier), men den korte åpne strekningen på snaue 100 meter viste seg å være av stor betydning for rekrutteringen av ørret til vassdraget. Et standard elfiske med 3x overfiske ble utført i bekken. Tetthet av ørretyngel og ungfisk i sidebekken var 34 ørret/100 m². Dette er en middels god tetthet. Lengdesammensetningen viser at det var flere årsklasser med ungfisk, slik at yngelen overlever vinteren (Figur 8). Det er få gode gyteområder i Risvollaelva og ingen andre kjente sidebekker som kan huse ørret. Derfor er denne bekkestrekningen viktig for produksjonen av ørret i Risvollaelva og Fosstveitdammen.

Figur 8: Lengdesammensetning av ørretyngel i viktige sidebekk til Risvollaelva. Årsklassene 0+ (<40-74 mm) og 1+ (75-99) skiller seg ut i lengdesammensetningen.

Ingen viktige ferskvannslokaliteter er registrert innenfor tiltaksområdet. Ål (CR – kritisk truet) er ikke kjent fra elva oppstrøms Fosstveitdammen, men det er registrert ål i det nærliggende innsjøen Rødstjørna som har samløp med Risvollaelva nedstrøms i anadrom strekning. Elvemusling er ikke kjent fra Risvollaelva, og naturlig oppgangshinder for vertsfisk gjør at forekomst i den berørte elvestrekning er usannsynlig.

I Ecofact sin rapport ble grunneiere kontaktet for opplysninger om fisk. Fosstveitdammen huser en bra ørretbestand, med fisk på over kiloet, samt gode fangster av ørret på flere hekto (Elfinn Birkeland, pers. medd.). Privatpersoner som har løyve til å fiske i dammen kunne også vise til gode fangster av fisk på flere hekto.

Dersom kun fisk vektlegges, har det akvatiske miljøet i influensområdet **liten verdi**.

Ved fjerning av Fosstveitdammen vil vannlevende organismer som ørret bli negativt påvirket. Et større leveområde i dammen blir erstattet med en mindre elvestrekning, noe som kan medføre redusert totalt leveområde. Effektene ved fjerning av dam for ørretbestanden kan bli økt dødelighet for ungfisk med økt interkonkurranse om de gjenværende leveområdene. Fosstveitdammen er det eneste større leveområdet utenom Risvollaelva. Det betyr at populasjonen er sårbar, og fjerning av dammen trolig vil redusere bestanden. Et godt

samløp mellom den lille gytebekken og Risvolluelva med god fiskevandring er viktig å ivareta ved fjerning av dammen.

Samtidig som den lokale ørretstammen i Fosstveitdammen vil miste et viktig leveområde i damreservoaret, vil også fjerning av damkonstruksjonen tillate massetransport med viktig gytegrus nedstrøms til anadrom strekning. Dette vil gi potensiale for økt produksjon av sjøørret og redusere behovet for at Sauda JFF må stadig tilføre ny gytegrus.

Fjerning av Fosstveitdammen vurderes som uheldig for den lokale ørretbestanden, men positivt for sjøørreten nedstrøms i Risvolluelva. Dette gir en samlet **middels negativ** konsekvensgrad.

3.8 Verneplan for vassdrag og Nasjonale laksevassdrag

Fosstveitdammen ligger ikke innenfor verneplan for vassdrag og ikke del av et nasjonalt laksevassdrag.

3.9 Landskap

Landskapet rundt Fosstveitdammen er i stor grad preget av menneskelig aktivitet. Det er jordbruksarealer på begge sider av dammen med kulturlandskap i form av beitemarker og dyrket mark. Det er spredt bebyggelse og småbruksaktivitet rundt hele vannet. Dammen danner et vannspeil, men er i seg selv en kunstig innsjø med betongkonstruksjoner på sørsiden og østsiden av Fosstveitdammen.

Bilde 16: Vannspeilet til magasinet.

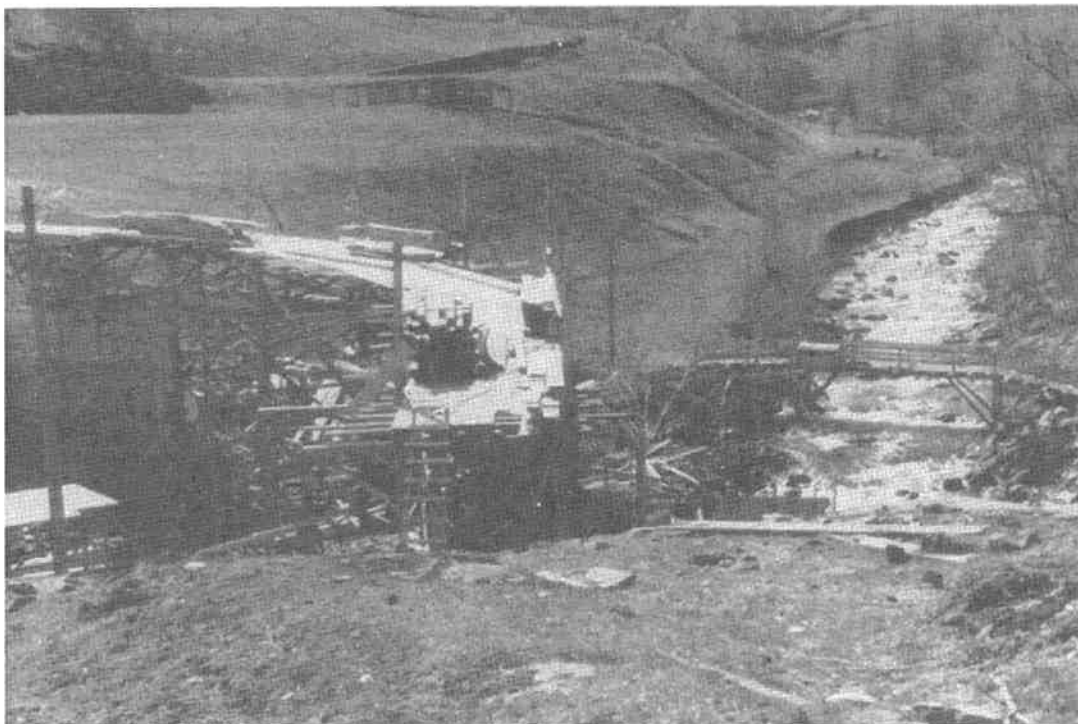
Landskapet har i dag gode kvaliteter som en liten innsjø (Bilde 16). Bildet vil endre seg fra en liten innsjø, til å få økte arealer med kulturlandskap og en strømmende elv. Et skifte fra innsjø til elv med kantvegetasjon med omkringliggende kulturlandskap har også gode kvaliteter og stor verdi.

Konsekvensene av tiltaket er vurdert som ubetydelig for landskap, der dagens situasjon og den framtidige situasjonen vektas med lik verdi.

3.10 Store sammenhengende naturområder med urørt preg

Fosstveitdammen inngår ikke i områder som kan kategoriseres som større urørte naturområder. Konsekvens er ingen/ubetydelig.

3.11 Kulturminner og kulturmiljø

Figur 9: Fosstveitdammen ble anlagt under andre verdenskrig (Fotokilde: Kulturminnesøk.no)

Fosstveitdammen ble anlagt under 2. verdenskrig for å levere kjølevann til Nordag-fabrikken i Sauda (Figur 9). Fabrikken ble flyttet etter krigen og dammen har derfor ikke hatt funksjonen den ble tiltenkt. Dammen er prosjektert av Ingeniør Chr. F. Grøner AS. Til Fosstveitdammen utgjør selve utløpsdammen og damkonstruksjonen på østsiden av Fosstveitdammen et samlet damanlegg (Figur 9). Begge damanleggene er i dag tilknyttet NORDAG-anlegget og regnes som et av få krigsminner som står igjen i kommunen. Fosstveitdammen er registrert i hovedkartet til kommuneplanen til Sauda kommune med en

K-rune og markering H570 og hensynssonenavn 570_1. Etter kommuneplanens arealdel skal bygninger, anlegg og kulturmiljø markert med hensynssone H570_1-5 og bygninger markert spesielt bevaring av kulturmiljø (eller bygninger markert spesielt på kommuneplankart/liste jamfør spesifikasjoner i retningslinene for hensynssone H570_1-5), skal ikke rives eller endrest utvendig. Nye tiltak som påvirker et kulturminne eller sammenhengende kulturmiljø skal tilpasses kulturminnet/kulturmiljøet sine tradisjonelle eller opprinnelige kvaliteter, slik at opprinnelige kvaliteter blir ivaretatt eller eventuelt blir rettet opp igjen.

Gårdstunet på østsiden av Fosstveitdammen innehar et Sefra-registrert bygg (ID 1135-0105-009). Det registrerte Sefrak-bygget («Sekretariatet for registrering av faste kulturminne») vil ikke bli berørt av tiltaket. (Kilde: temakart-rogaland.no)

Fjerning av dammen vil medføre **stor negativ** konsekvens for kulturminnet. Fosstveitdammen er et av få gjenværende krigsminner og har derfor stor verdi og påfølgende stor negativ konsekvens om det fjernes (pers.med. Jan Windsholt, Rogaland Fylkeskommune). Lokalhistoriker og leder av Foreningen for Krigens Kulturminne i Sauda, Tore Bastlien Dahl, vurderer Fosstveitdammen til ikke å være et viktig krigsminne. Dahl peker på at konstruksjonen ikke ligger i geografisk tilknytning til selve Nordag-området og uttaler at folk flest kun ser anlegget som en gammel dam, og ikke som et kulturminne.

Det er ikke registrert øvrige automatisk fredede og verneverdige kulturminner i tiltaksområdet i tilgjengelige offentlige databaser.

Et alternativ kan være å fjerne deler av dammen slik at ikke hele kulturminnet blir borte. Dette vil medføre mindre negativ konsekvens, men helhetlig blir likevel inntrykket av kulturminnet svekket. På den andre siden vil det være viktig å sikre at elva kan renne fritt uten noen terskel i elveløpet for å sikre massetransport ned vassdraget.

3.12 Reindrift

Vassdraget og tiltaksområdet ligger utenfor reindriftsområder og temaet er ikke relevant.

3.13 Jord- og skogressurser

Kart fra Kilden

Figur 10: Oversikt over jord og skogressurser ved Fosstveitdammen. Relevante farger er grønt (skog), oransje (fulldyrka mark), lys gul (innmarksbeite) og gult (overflatedyrka jord).

Rundt Fosstveitdammen forekommer det skog og noe dyrka mark. Skogen drives ikke aktivt ettersom vegetasjonen regnes som kantvegetasjon og terrenget er bratt. Sør og nord/nordvest for dammen forekommer fulldyrka mark (Figur 10). Dette er hovedsakelig grovfôrproduksjon.

Ved å fjerne Fosstveitdammen eksponeres mark som tidligere har vært benyttet til jordbruk. Det er planer om igjen å benytte disse arealene til matproduksjon. Mengden dyrket areal vil derfor øke i området. Det skal også settes av en tilstrekkelig sone til kantvegetasjon langs det nye elveleiet. Tiltaket vil gi en **stor positiv** konsekvens for jord- og skogbruksressurser.

3.14 Ferskvannsressurser

Fosstveitdammen brukes i dag i noen grad til jordvanning og som inntak til et mikrokraftverk som utnytter fallet i fossen nedenfor dammen. Det er ikke kjent at dammen benyttes til andre formål som drikkevann eller industriprosessvann (opprinnelig historisk årsak til dammen).

Konsekvensene av fjerning av dammen vil være små for jordvanning som fortsatt kan benytte Risvolluelva som kilde. For mikrokraftverket vil fjerning av dammen fjerne grunnlaget for kraftproduksjon. Samlet er blir konsekvensgraden **liten negativ**.

3.15 Brukerinteresser og friluftsliv

Bilde 17: Historisk har Fossveitdammen vært mye brukt som friluftsmål, men i nyere tid er dammen lite brukt av andre enn grunneierne (Fotokilde: Kulturminnesøk.no).

Fossveitdammen har historisk vært benyttet som et friluftsmål med fiske og rekreasjon om sommeren, og skøyter om vinteren (Bilde 13). I dag brukes dammen i liten grad av andre enn grunneierne, der bruken hovedsakelig er friluftsliv i form av fritidsfiske etter den lokale bestanden av ørret. Enkelte privatpersoner har avtale med grunneierne om løyve til fritidsfiske og kan rapportere om gjentakende fangster av ørret på flere hekto.

Samlet er blir konsekvensgraden liten negativ.

3.16 Samfunnsmessige virkninger

Nedlegging av Fossveitdammen vil medføre at noe friluftsverdier om sommer og vinter går tapt, i tillegg til enkel muligheten til jordvanning. Det vil derimot fortsatt være muligheter til å bruke Risvollelva som kilde til jordvanning når dammen er fjernet.

Rehabilitering av Fossveitdammen vil være et kostbart tiltak. Fjerning av dammen vil isteden være en stor kostnadsbesparelse for dameierne.

3.17 Samlet vurdering

Tema	Konsekvens	Søker/konsulent sin vurdering
Vanntemp., is og lokalklima	Ubetydelig	Konsulent
Ras, flom og erosjon	Ubetydelig til liten negativ	Konsulent
Ferskvannsressurser	Liten negativ	Konsulent
Grunnvann	Ubetydelig	Konsulent
Brukerinteresser	Liten negativ	Konsulent
Rødlistearter	Ubetydelig	Konsulent
Terrestrisk miljø	Ubetydelig	Konsulent
Akvatisk miljø	Liten negativ	Konsulent
Landskap	Ubetydelig	Konsulent
Kulturminner og kulturmiljø	Stor negativ	Konsulent
Reindrift	Ingen påvirkning	Konsulent
Jord og skogressurser	Stor positiv	Konsulent
Oppsummering	Liten negativ	

Utbyggingen vil ha generelt lite påvirkning og begrensede negative konsekvenser på de fleste temaer. Unntaket er for tema kulturminner der Fossveitdammen som krigsminne blir fjernet, og for tema jord og skogressurser som vil øke. For akvatisk miljø er de middels negative konsekvensene i hovedsak knyttet til at habitatet i innsjøen forsvinner og blir erstattet med en elv.

4. Avbøtende tiltak

- Fotodokumentasjon av dammen før rivning: kan benyttes informasjonsplakater og som historisk dokumentasjon
- Reetablering av vegetasjon langs ny elvetrase
- Sikre godt samtløp med gode vandringsmuligheter for fisk mellom den nye strekningen av Risvollelva og den vestre sidebekken som i dag er viktig gytebekk til Risvollelva
- Fjerne sediment i dammen for å unngå nedslamming av anadrom strekning når dammen rives
- Etablering av dype kulper i den nye elvetraséen for å sikre tilstrekkelig vinteroverlevelse for ørreten i elva

5. Vedlegg

1. VedleggOversiktskart (1:50 000).
2. Kart over området (1:5000).
3. Detaljert kart over området (1:1000).

